

Danmark uden

børne- fattig- dom

Udspil til handleplan mod børnefattigdom

BØRN I FATTIGDOM? NEJ TAK

Udspillet til en national handleplan er udarbejdet af 21 organisationer fra netværket Børn i fattigdom - Nej tak, som består af civile og faglige organisationer, der alle arbejder for at bekæmpe børnefattigdom.

De 21 organisationer er: BROEN – Danmark, BUPL, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, DRC Dansk Flygtningehjælp, Dansk Folkehjælp, Dansk Socialrådgiverforening, Dansk Sygeplejeråd, DUI-Læg og Virke, Enestående Forældre, FOA, Foreningen Grønlandske Børn, Forældrenes Landsorganisation FOLA, HOME-START Familiekontakt, Kirkens Korshær, Kofoeds Skole, Landsforeningen Livsværk, Fonden LivaPeople, Mødrehjælpen, Red Barnet, Unicef.

Udspillet er et sammendrag af organisationernes prioriterede anbefalinger, men ikke nødvendigvis udtryk for alle organisationers individuelle holdninger.

November 2024

INDHOLD

1. INGEN BØRN SKAL LEVE I FATTIGDOM	5
2. HVORDAN BEKÆMPER VI BØRNEFATTIGDOM?	10
3. OVERORDNEDE ANBEFALINGER	11
1. Garantér børn i Danmark deres ret til en barndom uden fattigdom	11
2. Ny officiel fattigdomsgrænse	11
3. Fattigdomslov skal sikre koordinering på tværs af myndigheder	12
4. Kommunale handleplaner og alliancer	12
4. MIN FAMILIES ØKONOMI	13
5. Ydelsesløft til familier i fattigdom	13
6. Håndholdte og helhedsorienterede beskæftigelsesindsatser	14
7. Bedre muligheder for enkeltydelser	15
8. Udvidet afklaringsret til forældre i kontanthjælpssystemet	15
9. Midlertidigt børnetilskud	15
10. Økonomisk rådgivning og støtte til at håndtere gæld	16
11. Stop for økonomiske sanktioner	16
5. MIN FAMILIE	17
12. Familier i kontanthjælpssystemet skal have ret til en familieorienteret helhedsindsats	18
13. Udvid økonomiske støttemuligheder	18
14. Kommuner skal sikre støtte ved livsændrende begivenheder	19
15. Styrkede indsatser med fokus på det tidlige forældreskab	19
6. MIN VUGGESTUE OG BØRNEHAVE	20
16. Tilfredsstillende rammer for at kunne arbejde med børn i fattigdom	21
17. Bedre brobygning til fagprofessionelle i kommunerne	21
18. Bedre brobygning mellem daginstitutionen og civilsamfundet	21
19. Sunde og nærende måltider i daginstitutioner	21

7. MIN SKOLEGANG	22
20. Gratis skolemad for børn i fattigdom	23
21. Stop egenbetaling i skolen for familier i fattigdom	23
22. Bedre normeringer og mere opmærksomhed på fattigdom	24
23. Flere skolesocialrådgivere	24
24. Hjælp til at komme på efterskole	24
8. MIN FRITID	25
25. Alle børn i fattigdom skal have ret til at deltage i fritidsaktiviteter	26
26. Alle børn i fattigdom skal have råd til fritidsinstitution	26
27. Fritidstilbud skal være rummelige og tilgængelige	26
28. Tilbyd netværks- eller familieaktiviteter i civilsamfundet	27
29. Støt børn og unge i fattigdom til at få fritidsjob	27
30. Helhedsorienteret tilgang og brobygning mellem børn i fattigdom og tilbud i det almene fritidsliv	27
9. MIT HJEM	28
31. Etablér nok boliger og udnyt de boliger, der er til at betale	29
32. Bedre kompensation for forskelle i husleje	29
33. Giv flygtningefamilier i midlertidige boliger bedre forhold	29
34. Indfør fleksible modeller for indskudsfinansiering	29
10. MIN SUNDHED	30
35. Øg socialfagligheden og opmærksomheden på fattigdom i somatikken og psykiatrien	31
36. Tidlige indsatser til sårbare gravide	31
37. Styrke sundhedsplejens blik for forældres økonomiske situation	31
38. Udbred medicintilskuddet yderligere	32
39. Afskaf tolkegebyret	32
40. Gennemsyn af eksisterende muligheder for transport og godtgørelse for transport til sundhedstilbud	32
NOTER	33

1. INGEN BØRN SKAL LEVE I FATTIGDOM

Tusindvis af børn i Danmark vokser op i en hverdag præget af fattigdom. Faktisk sidder der i hver skoleklasse omkring ét barn, der oplever fattigdom på egen krop.¹

Mange af dem må undvære basale ting, som er nødvendige for en god og tryk tilværelse for et barn i Danmark. Det kan være nok og sund mad, en stabil boligsituation, medicin, passende tøj, legetøj eller deltagelse i fritidsaktiviteter og lejrskoler.

Mange børn, der vokser op i fattigdom, må også undvære fejring af højtider, fødselsdage og ferier, og deres barndom er alt for ofte præget af psykisk pres, stress, et fravær af stabile relationer, netværk og overskud i hverdagen.

Børnene har altså ikke samme adgang til et almindeligt børneliv som de fleste af deres jævnaldrende. Det gør ondt og risikerer at udelukke dem fra fællesskabet.

”Min storebror har sin helt egen seng, det vil jeg også gerne have ... lige nu deler jeg med min søster ... Der er tre senge hjemme hos mig, og min storebror, han er heldig, at han har sin egen, og min mor og far deler, og så deler vi.”

Dreng 8 år²

Konsekvenser af børnefattigdom

Forskning viser, at børn, der lever i fattigdom, har større sandsynlighed for at mistrives på en række punkter end andre børn. Fra de er helt små, har de højere risiko for dårlig sundhed. Senere udviser de i højere grad problematisk ud- og indadrettede adfærd. Og som større børn har de øget sandsynlighed for dårlig fysisk og mental sundhed, højere rusmiddelforbrug og kriminalitet.³

Oven i det er der en tendens til, at børn i fattigdom får dårligere karakterer i skolen,⁴ har højere fravær, flere underretninger, oftere anbringes uden for hjemmet,⁵ oplever dårligere trivsel og er mere ensomme end andre børn.⁶

Fattigdom i barndommen risikerer at trække dybe spor resten af livet og øger risikoen for, at barnet også oplever fattigdom som voksen.^{7,8} Faktisk kan blot ét år i fattigdom have negative effekter på både uddannelseslængde, indkomst som voksen og familiedannelse.⁹

Fattigdom er aldrig børns ansvar, men det er dem, der skal leve med konsekvenserne.

▶ SÅ MANGE LEVER I FATTIGDOM

I 2022 var der ifølge Danmarks Statistiks definition 214.000 danskere, der levede i relativ fattigdom.¹⁰ 47.200 af dem er børn, hvilket svarer til cirka fire procent af alle børn i Danmark.

Der er sket et fald i børnefattigdom siden 2017, men antallet ligger stadig over niveauet i 2015, hvor Danmark tilsluttede sig verdensmålene og forpligtede sig til at halvere andelen af personer i fattigdom i Danmark inden 2030.

I 2023 præsenterede et flertal i Folketinget en reform af kontanthjælpsystemet, der efter planen skal træde i kraft 1. juli 2025.¹¹ Reformen vil betyde, at nogle børnefamilier vil opleve et økonomisk løft. Mange andre vil dog fortsat modtage en meget lav ydelse eller ligefrem blive sat ned i ydelse. Det gælder blandt andre de 10.000 personer, der bliver sat ned på den nye mindstesats som følge af reformen. Denne gruppe har til sammen 11.000 børn.¹²

Ifølge Beskæftigelsesministeriet vil kontanthjælpsreformen samlet set løfte 2.000 børn ud af fattigdom på kort sigt og 4.000 på lang sigt.¹³ Tusindvis af børn vil altså fortsat vokse op i fattigdom, medmindre vi som samfund sætter langt stærkere ind.

Der er brug for en handleplan

Som organisationer ser vi børnefattigdommen og dens alvorlige konsekvenser hver dag. Derfor er vores holdning også klar: **Ingen børn i Danmark skal vokse op i fattigdom.**

Vi kan ikke være bekendt at lade børn i stikken – og da slet ikke i et rigt velfærdssamfund som det danske. For alle børn har ret til et almindeligt og trygt børneliv, der understøtter deres trivsel og udvikling. Alle børn har ret til lige muligheder i livet.

Det har vi også som land forpligtet os til gennem blandt andet FN's Børnekonvention¹⁴ og vores tilslutning til verdensmålene, der forpligter os til at halvere andelen af fattige i Danmark inden 2030.¹⁵

Desværre er vi i dag meget langt fra at leve op til vores forpligtelser. Trods gode økonomiske konjunkturer og lav arbejdsløshed lever mange tusinde børn fortsat i fattigdom. Samtidig forventer Finansministeriet, at arbejdsløsheden vil stige frem mod 2030,¹⁶ hvilket risikerer at skubbe flere børn og deres familier ud i fattigdom.

Hvis vi skal børnefattigdom til livs, kræver det altså en langt større politisk indsats nu. Derfor mener vi, at Danmark skal have en national handleplan mod børnefattigdom.

Vi præsenterer her vores anbefalinger til, hvad en national handleplan kan indeholde af konkrete tiltag til både at bekæmpe børnefattigdommen og dens konsekvenser.

Hvad er fattigdom?

I dette udspil forstår vi fattigdom som en situation, hvor man har så få økonomiske ressourcer, at man ikke har mulighed for at have de livsmønstre, vaner og aktiviteter, der er almindelige i et samfund.¹⁷

Det betyder, at man lever i fattigdom, når man ikke har råd til basale ting som nok og sund mad, sæsonsvarende tøj, nødvendig medicin, et trygt sted at bo eller mulighed for at deltage i aktiviteter, som er en selvfølge for de fleste børn.

Det kommer blandt andet til udtryk, når børn må finde på undskyldninger for ikke at deltage i sociale aktiviteter, fordi de ikke har råd. Det er, når familien må nøjes med havregryn til aftensmad sidst på måneden. Og det er, når børnene dukker op i skole efter efterårsferien uden varmt overtøj, fordi der ikke er penge til det.

Det er ting, der er så grundlæggende, at fraværet af dem risikerer at gå ud over livskvalitet og livsmuligheder.

► I 2019 vedtog Folketinget et midlertidigt tilskud til familier med børn under 15 år, hvor en eller begge forældre var berørt af kontanthjælpsloftet og/eller den daværende integrationsydelse (nu SHO-ydelse). En undersøgelse blandt familierne viste, at de det seneste år havde oplevet følgende afsavn, fordi de ikke havde råd.¹⁸

- **7 procent** svarede, at de havde undladt at give lægeordineret medicin til børnene.
- **10 procent** svarede, at de havde undladt at give børnene nødvendige måltider.
- **21 procent** svarede, at de havde undladt at give børnene frugt eller grøntsager hver dag.
- **24 procent** svarede, at børnene måtte undlade at have en gave med til klassekammeraters fødselsdage.
- **34 procent** svarede, at de har måttet undvære børnebøger, legetøj og lignende til de mindste.
- **35 procent** svarede, at de havde undladt at give børnene nødvendigt tøj eller fodtøj.
- **45 procent** svarede, at børnene måtte undlade at holde fødselsdagsfest for klassekammeraterne.
- **48 procent** svarede, at børnene måtte undlade at gå til faste fritidsaktiviteter.

En række andre undersøgelser peger også på, at mange tusinde familier i Danmark oplever basale afsavn.¹⁹ For eksempel peger et dansk studie på, at 8,7 procent af eneforældre oplever "meget usikker adgang til fødevarer".²⁰

Afgrænsning af målgruppe

Afgrænsningen af målgruppen for anbefalingerne i dette udspil tager udgangspunkt i det mest benyttede mål for fattigdom herhjemme: Danmarks Statistiks indikator for relativ fattigdom.²¹

Her defineres en familie som fattig i et givent år, hvis dens samlede indkomst ligger under lavindkomstgrænsen – fastsat ved 50 procent af den typiske disponible indkomst i samfundet (også kaldet medianindkomsten) – og den samtidig har en nettoformue under halvdelen af et års medianindkomst.²²

Varianter af lavindkomstgrænsen benyttes også af FN, OECD og EU, og undersøgelser tyder på, at den er brugbar til at afgrænse fattigdom.

Dels peger et dansk studie på, at en indtægt på under 50 procent af medianindkomsten er retvisende i forhold til, hvornår folk mener, man kan betegnes som fattig.²³

Desuden ligger de såkaldte minimumsbudgetter – som er eksperteres bud på, hvad det som minimum koster, hvis man skal opretholde "et beskedent, men sundt liv med mulighed for at deltage i familie- og samfundsmæssige sammenhæng"²⁴ – tæt op ad lavindkomstgrænsen.²⁵

Endelig viser undersøgelser et væsentligt større omfang af materielle afsavn og sociale udfordringer blandt børn og voksne under fattigdomsgrænsen end over.^{26, 27}

Undersøgelserne peger dog også på, at mange børn i familier på grænsen til fattigdom²⁸ oplever lige så alvorlige sociale udfordringer, og at børn på grænsen til fattigdom har lige så stor risiko for at opleve fattigdom som voksen som dem, der vokser op i fattigdom.²⁹

Derfor sigter anbefalingerne i dette udspil mod at forbedre tilværelsen for både børn under Danmarks Statistiks fattigdomsgrænse og børn på grænsen til den.³⁰

BØRNEFATTIGDOM GAVNER INGEN

Vi skal bekæmpe børnefattigdom, fordi børn har ret til en barndom i trivsel og udvikling. Men der er også en række andre fordele ved at gøre det.

Offentlige investeringer giver det største afkast, når de går til børn i udsatte positioner.³¹ Selvom der på kort sigt vil være omkostninger forbundet med at løfte børn ud af fattigdom, må det på lang sigt forventes at gavne samfundet både økonomisk og socialt.

Hvis bare en halv procent af en normal årgang løftes ud af fattigdom og ikke står uden endt ungdomsuddannelse som 25-årig, kan deres samlede livsindkomst øges med 30 milliarder kroner.³² De offentlige finanser vil derudover få gavn af øgede skatteindtægter, færre udgifter til offentlige overførsler samt et lavere forbrug af andre offentlige ydelser.

BEGRÆNSEDE BESKÆFTIGELSESEFFEKTER

Tidligere sænkelse af overførselsindkomster er blevet begrundet med ønsket om at øge incitamentet til beskæftigelse. Flere af ydelsesreformerne har dog haft en begrænset effekt på beskæftigelsen.^{33, 34} Faktisk har de i nogle tilfælde givet et samfundsøkonomisk tab, fordi børnene i de berørte familier klarede sig dårligere senere i livet.³⁵

2. HVORDAN BEKÆMPEM VI BØRNEFATTIGDOM?

I de følgende kapitler præsenterer vi 40 anbefalinger til en national handleplan mod børnefattigdom.

Fælles for anbefalingerne er, at de på forskellige måder sigter mod at give børn i fattigdom – eller på grænsen til fattigdom – mulighed for at deltage, trives og lære på lige fod med andre, så de får lige så gode livschancer som deres jævnaldrende.

Nogle af anbefalingerne sigter mod direkte at bekæmpe børnefattigdom. Andre vil afbøde konsekvenserne, når børn i fattigdom bliver mødt af konkrete barrierer for at deltage i fællesskaberne. Og andre igen handler om at gribe familier, når livskriser kaster dem ind i en række af begivenheder, der kan føre til børnefattigdom.

Overblik over kapitler

Bekæmpelse af børnefattigdom kræver en politisk forpligtende ramme, der sikrer handling på tværs af skiftende regeringer. Hvordan vi sikrer det, er fokus for kapitel 3.

Det mest effektive, vi kan gøre for at hjælpe børn i fattigdom, er at løfte dem ud af den. Hvordan vi kan gøre det, sætter vi fokus på med anbefalingerne i kapitel 4.

Derudover er det afgørende, at vi sætter langt bredere ind for at forebygge og afbøde konsekvenserne for de børn, der her og nu vokser op i fattigdom. Som organisationer arbejder vi hver dag for at sikre dette, men der er brug for en langt større politisk indsats. Hvad denne indsats kunne bestå af, beskriver vi for forskellige dele af børns liv i kapitel 5 til 10.

Helhedsorienteret og tværgående

Det har været en ambition at sikre, at anbefalingerne i udspillet er helhedsorienterede og går på tværs af de forskellige aktører, der har betydning for børns tilværelse, trivsel og udviklingsmuligheder. Det betyder, at både stat, regioner, kommuner, erhvervslivet, fonde og civilsamfundet skal bidrage.

Udover økonomiske udfordringer kæmper mange familier i fattigdom med sociale og helbredsmæssige udfordringer, som bidrager til deres afsavn og gør det endnu vanskeligere at klare sig på en lav indkomst.^{36, 37} Den kompleksitet forsøger vi at imødekomme med flere af anbefalingerne i udspillet.

Der er ikke tale om en udtømmende liste med anbefalinger, og ingen af anbefalingerne kan stå alene. Men til sammen udgør de et inspirationskatalog med vores bud på nogle af de vigtigste greb, som en national handleplan mod børnefattigdom med fordel kan indeholde.

3. OVERORDNEDE ANBEFALINGER

Hvis vi skal børnefattigdom til livs, kræver det en stærk politisk og institutionel forankring af arbejdet. Der skal opstilles de rette rammer, som kan sikre et kontinuerligt fokus på at bekæmpe børnefattigdom, uanset hvordan det politiske landskab ser ud.

En national handleplan er i sig selv ét bud på sådan en løsning. Men det er ikke nok. Det kræver i lige så høj grad, at vi bliver i stand til at følge med i udviklingen i børnefattigdom, og at alle de relevante aktører forpligtes til at arbejde systematisk med børnefattigdom.

” For ikke så længe siden spurgte jeg min søn, om han ikke ville have nogen af sine klassekammerater med hjem. Og han blev ved med at sige, ‘nej, det behøver jeg ikke’. Og så kom det jo så frem, at det var fordi, han var nervøs for, at jeg skulle bruge penge på mad til dem.”

Forælder³⁸

VORES ANBEFALINGER

1. Garantér børn i Danmark deres ret til en barndom uden fattigdom

Børnekonventionen giver børn ret til “den levestandard, der kræves for barnets fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sociale udvikling”.³⁹ For at forpligte myndigheder og politikere til at sikre dette foreslår vi, at en barndom uden fattigdom gøres til en lovsikret rettighed i Danmark. Regeringen bør desuden straks følge de konkrete anbefalinger, FN’s Børnekomité har givet Danmark om at sikre børn i familier på de laveste ydelser en tilstrækkelig levestandard samt at indføre en officiel fattigdomsgrænse.⁴⁰

2. Ny officiel fattigdomsgrænse

Vi foreslår, at Danmark igen får en officiel fattigdomsgrænse og en årlig børnefattigdomsredøgørelse for at kunne følge udviklingen i børnefattigdom og handle på den. Vi anbefaler, at fattigdomsgrænsen har Danmarks Statistiks indikator for relativ fattigdom som hovedmål, og at den suppleres med opgørelser over, hvor mange der har en indkomst under et minimumsbudget og årlige afsavnsundersøgelser.

Vi foreslår desuden, at Danmarks Statistiks metode suppleres med opgørelser, hvor lavindkomstgrænsen sættes til henholdsvis 40 og 60 procent af medianindkomsten.

3. Fattigdomslov skal sikre koordinering på tværs af myndigheder

Børnefattigdom kan være komplekst at komme til livs og kræver en indsats på tværs af forskellige myndigheder og sektorer. For at sikre det foreslår vi en fattigdomslov, som forpligter nuværende og kommende regeringer, kommuner og relevante sektorer til at arbejde sammen og efterleve verdensmålet om at halvere andelen af fattige i Danmark inden 2030 samt tydeliggør, hvordan forskellige myndigheder hver især skal bidrage til at nå målet.

4. Kommunale handleplaner og alliancer

En stor del af arbejdet med at bekæmpe konsekvenserne af børnefattigdom ligger ude hos kommunerne. Derfor foreslår vi, at alle kommuner udvikler egne handleplaner med konkrete initiativer til at bekæmpe konsekvenserne af en opvækst i fattigdom.

I den forbindelse foreslår vi også, at alle kommuner forpligter sig på at indgå alliancer med det lokale civilsamfund og erhvervsliv for at bekæmpe børnefattigdom gennem sammenhængende og vedvarende indsatser. En fælles forpligtelse kan styrke kommunernes forpligtelse til at afsætte midler og sikre, at frontpersonalet forstår og kender civilsamfundets tilbud. Erhvervslivet kan blandt andet bidrage til en helhedsorienteret beskæftigelsesindsats med familievenlige jobåbninger.

▶ ODENSE KOMMUNES ARBEJDE MOD BØRNEFATTIGDOM

I Odense Kommune har man nedsat en ekspertgruppe og et borgerpanel og bedt dem komme med anbefalinger til, hvad kommunen kan gøre for at bekæmpe børnefattigdom. Det har ført til 29 konkrete anbefalinger, der fokuserer på, hvordan børn i fattigdom i forskellige aldersgrupper bedst kan hjælpes.⁴¹ Blandt anbefalingerne er at styrke Sundhedsplejens blik for forældrenes generelle ressourcer og økonomiske situation og at understøtte, at familier i fattigdom i høj grad bruger det kommunale dagtilbud.

4. MIN FAMILIES ØKONOMI

- giv alle børnefamilier et værdigt levegrundlag

For nogle af de familier i fattigdom, der modtager kontanthjælpsydelser, vil den bedste vej ud af fattigdom være et job. Det kræver dog, at de får den rette støtte af beskæftigelsessystemet.

Desuden er det langt fra alle, der har mulighed for bare at tage et job – hverken på kort eller længere sigt. Mange forældre i kontanthjælpssystemet kæmper med sociale og helbredsrelevante udfordringer, som forhindrer dem i at komme i job. Tre ud af fire kontanthjælpsmodtagere er for eksempel ikke jobparate, men har brug for en anden indsats.⁴²

Mange af disse familier er længe i kontanthjælpssystemet – selvom kontanthjælpen er tænkt som en midlertidig ydelse. I den periode skal de sikres et ordentlig levegrundlag. Og det samme gælder for de familier, der kun er kortere tid i systemet.

Derfor er det nødvendigt at løfte ydelsesniveauet for børnefamilier i fattigdom. Desuden skal der være bedre mulighed for at få afklaret, om man er på den rigtige ydelse.

HVEM LEVER I FATTIGDOM?

I 2019 var det omtrent 50 procent af børnene i familier under fattigdomsgrænsen, der havde mindst en forælder, der modtog kontanthjælp, uddannelseshjælp eller integrationsydelse.⁴³ Cirka 20 procent af børnene havde en forælder på en anden overførselsindkomst (for eksempel førtidspension), mens næsten 30 procent ikke havde nogen forælder, der modtog en overførselsindkomst.

I sidstnævnte gruppe er der både børn med forældre i job med en indkomst under lavindkomstgrænsen og børn med forældre, der hverken har job eller modtager ydelser, men som klarer sig fra dag til dag på anden vis.

” Mine drenge lider begge hårdt under vores trængte økonomi. De bliver mobbet i skolen og ofte holdt uden for fællesskabet. Særligt når det omhandler økonomisk belastende aktiviteter, såsom ture i biografen, svømmehallen, fritids- og sportsaktiviteter eller lignende med vennerne. Jeg ligger søvnløs om natten med udsigten til sommerferie og oplevelser, som andre forældre kan tilbyde deres børn. Jeg er dybt ulykkelig og aner simpelthen ikke, hvordan jeg skal ”kamouflere” eller bortforklare, hvor hårdt presset vi egentlig er økonomisk, over for mine drenge.”

Forælder⁴⁴

VORES ANBEFALINGER

5. Ydelsesløft til familier i fattigdom

I dag er det ikke alle offentlige ydelser, som sikrer et tilstrækkeligt levegrundlag. Derfor foreslår vi, at ydelsesniveauet løftes for alle familier i fattigdom, så de kommer op over fattigdomsgrænsen. Det gælder, uanset hvilken type ydelse familien er på, og hvilke tilskud de er berettiget til. Det er dog særligt vigtigt, at modtagerne af de laveste ydelser i kontanthjælpssystemet får et økonomisk løft.^{45, 46}

6. Håndholdte og helhedsorienterede beskæftigelsesindsatser

Hvis flere mennesker i kontanthjælpssystemet skal i arbejde, kræver det en langt mere håndholdt, fremskudt, fleksibel og individuelt tilrettelagt beskæftigelsesindsats, som tager udgangspunkt i familiens ønsker, kompetencer, udfordringer og behov.⁴⁷ Det forudsætter desuden et tæt samarbejde på tværs af aktører samt et mere rummeligt arbejdsmarked.

▶ OPGANG TIL OPGANG

Aarhus Kommune har haft succes med en mere håndholdt og helhedsorienteret beskæftigelsesindsats i projektet Opgang til Opgang.⁴⁸ Her har familier i Gellerup-parken fået et fast medarbejder-makkerpar, som kan hjælpe dem i alle kommunale henseender. De tager på hjemmebesøg, lægger planer sammen med familien, følges med dem til møder med andre aktører og så videre. Evalueringer viser, at projektet både har fået folk i job, reduceret skolefraværet hos børn, øget trivslen og medført en besparelse på social- og beskæftigelsesområdet.

7. Bedre muligheder for enkeltydelser

Økonomisk pressede familier kan søge om enkeltydelser hos kommunen. Processen er dog meget bureaukratisk, og mange får afslag, fordi kravene tolkes meget snævert. I praksis efterlader det mange børnefamilier i fattigdom uden nogen mulighed for støtte.

Derfor foreslår vi, at det gøres lettere at få tildelt enkeltydelser, herunder at dokumentationskravet skal være mindre. For eksempel skal det være nemmere for familier at få dækket basisfornødenheder til boligen som senge eller hårde hvidevarer.

Kommunerne skal også yde mere vejledning om, hvilke muligheder for støtte, der findes, og hvad man kan få enkeltydelser til. Endelig bør der være de samme refusionsmuligheder til kommunerne for bevilling af enkeltydelser til familier omfattet af integrationsloven som til andre familier.

8. Udvidet afklaringsret til forældre i kontanthjælpssystemet

Kontanthjælpsreformen indeholder en årlig afklaringsret efter to år i kontanthjælpssystemet for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, der er fyldt 30 år.

Ingen børn har godt af, at deres forældre er fanget længe i systemet på en lav ydelse. Derfor foreslår vi, at afklaringsretten for børneforældre indtræder efter ét år – og at den gælder for alle i kontanthjælpssystemet uanset alder, visitationskategori og type af ydelse. Desuden skal der være loft over, hvor længe forældre kan være på kontanthjælp, før de bliver visiteret til en anden ydelse.

9. Midlertidigt børnetilskud

De seneste år har budt på høj inflation. For eksempel var fødevarer i sommeren 2024 i gennemsnit 22 procent dyrere i forhold til januar 2022.⁴⁹ Prisstigningerne presser mange børnefamilier, der lever i fattigdom, fordi deres ydelser og lønninger ikke er fulgt med.

Derfor foreslår vi, at der genindføres et midlertidigt børnetilskud til alle familier i fattigdom med børn under 18 år, indtil deres købekraft er tilbage på niveau før den høje inflation.

10. Økonomisk rådgivning og støtte til at håndtere gæld

Nogle familier i fattigdom har vanskeligt ved at tilrettelægge deres privatøkonomi ideelt. Derfor foreslår vi, at mulighederne for at få støtte til hverdagsøkonomi og budgetlægning bliver styrket – enten i kommunalt regi, i almene boligselskaber eller i samarbejde med civilsamfundet. Det skal desuden være nemmere at finde, forstå og få vejledning om kommunens økonomiske støttemuligheder og ydelser.

Derudover foreslår vi, at mulighederne for gældssanering, henstand på gæld og adgang til gældsrådgivning bliver forbedret - også for børn og unge, der har gæld i forbindelse med straffesager mv.

11. Stop for økonomiske sanktioner

Kontanthjælpsmodtagere risikerer at blive sanktioneret økonomisk, hvis kommunen vurderer, at de ikke lever op til deres forpligtelser. Ligeledes risikerer forældre i udsatte boligområder at blive trukket i børne- og ungeydelsen, hvis ikke deres børn møder i daginstitution i tilstrækkeligt omfang, eller hvis deres børn har for højt fravær i skolen.

Økonomiske sanktioner gør typisk kun livet værre for familier i fattigdom og med andre udfordringer inde på livet.⁵⁰ Derfor foreslår vi, at mulighederne for at trække børnefamilier i ydelser bliver begrænset, så kommunerne nøjes med at tilbageholde ydelser i stedet for at fratage dem, og at det kun sker, når alle andre muligheder er udtømt.

5. MIN FAMILIE

- alle børn skal vokse op i et trygt miljø og støttes i overgange

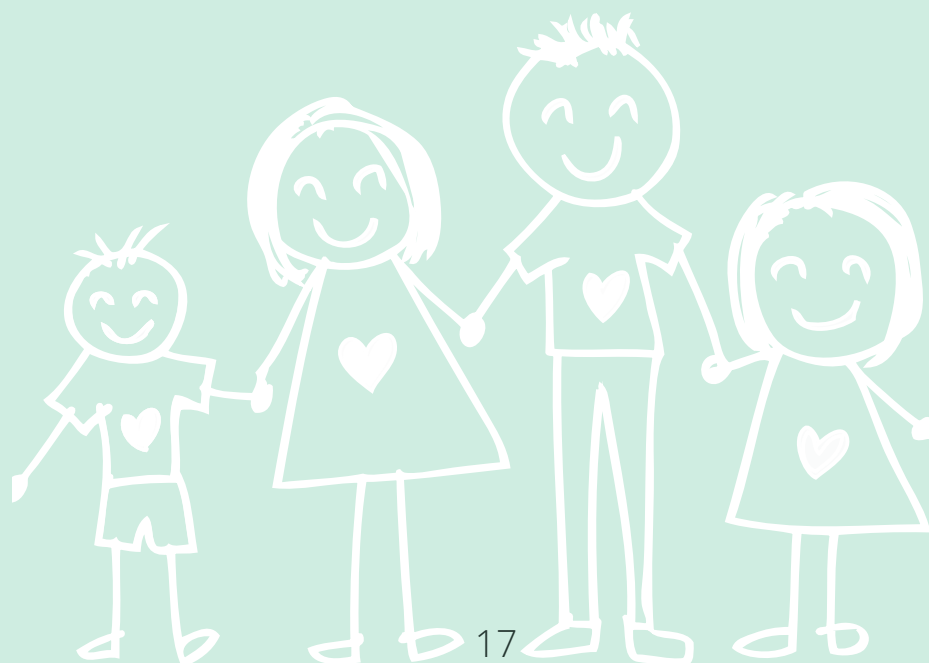
En opvækst i fattigdom er en alvorlig belastning for det enkelte barn og familien, og det kan i mange tilfælde også føre til mistrivsel og stigmatisering. Børn i fattigdom oplever flere sociale udfordringer end andre børn, blandt andet mere skolefravær og flere underretninger.⁵¹

Kommunerne skal have bedre muligheder for at støtte familier, som lever i fattigdom – både med økonomisk støtte og med tidlige og forebyggende indsatser, som kan bidrage til at reducere stress og risikoen for mistrivsel i familierne.

Derudover skal det kommunale fokus på børns overgange og livsændrende begivenheder også styrkes. Vi ved fra vores arbejde, at livskriser som sygdom, flytning, skilsmisse, dødsfald eller flugt kan være en accelerator for mistrivsel, og børn har øget behov for støtte her. Hvis man derudover kæmper for at få enderne til at mødes økonomisk, kan overgange være en ekstra belastning, der kan få læsset til at vælte.

”Jeg er på ressourceforløb, da jeg skal jobafklares. Jeg har ikke kunnet spare op til babyting. Det har lagt et stort pres på mig, min datter og graviditeten og har forværret mine psykiske lidelser, som er grunden til jeg er sygemeldt. Jeg har svært ved at finde noget glæde frem ift. graviditeten, da jeg ikke har en ide om, hvordan jeg skal skaffe al det babyudstyr der kræves.”

Forælder⁵²

VORES ANBEFALINGER

12. Familier i kontanthjælpssystemet skal have ret til en familieorienteret helhedsindsats

Familier i fattigdom, der også kæmper med en række komplekse sociale og sundhedsmæssige udfordringer, bør støttes i at håndtere denne kompleksitet. De skal have ret til en familieorienteret og håndholdt helhedsindsats i hverdagen. Indsatsen skal tage udgangspunkt i familiens behov og gå på tværs af økonomi, sundhed, sociale problemer og andre udfordringer i familien.

▶ REFORM AF BØRNEOMRÅDET I ISLAND

Island er ved at implementere en reform af børneområdet, der skal forbedre børns trivsel gennem en tværgående indsats. Målet er for eksempel at forebygge traumer hos børn ved at forpligte alle, der arbejder omkring dem – både myndigheder og civilsamfund – til at gribe ind, så snart de bliver opmærksomme på et problem. Der bliver samtidig oprettet teams af fagfolk fra forskellige sektorer, som skal samarbejde tæt og udvikle skræddersyede planer for børn og familier, så de ikke selv skal navigere i komplekse og opsplittede systemer. Modellen sørger blandt andet for, at børn og unge kan deltage i en række aktiviteter som sport, kunst, musik og andre kreative aktiviteter uden økonomiske hindringer. For familier med lav indkomst er der enten gratis tilbud eller økonomisk støtte, som sikrer, at børnene kan deltage på lige vilkår.

13. Udvid økonomiske støttemuligheder

Barnets Lov giver familier i fattigdom mulighed for at søge økonomisk støtte til nogle særlige behov som fritidsaktiviteter, prævention og indsatser, der bekæmper ungdomskriminalitet. Der kan dog være mange andre vigtige behov i en familie, hvor behovet for økonomisk støtte opstår. Vi foreslår derfor, at mulighederne for at søge økonomisk støtte bliver udvidet. Det kan være udgifter i forbindelse med livsændrende begivenheder som skilsmisse, skolestart, ophold på krisecenter eller dødsfald i familien. Derudover foreslår vi, at tildeling af den økonomiske støtte, sker på baggrund af samlet vurdering af familiens situation, hvor også familiernes gældsposter bliver taget i betragtning.

14. Kommuner skal sikre støtte ved livsændrende begivenheder

I vores arbejde med børn og familier i fattigdom ser vi ofte, at overgange og livskriser som sygdom, skilsmisse, flytning, dødsfald, fængsling, flugt eller ophold på krisecenter bliver en katalysator for mistroivsel hos både børn og forældre. Og vi ved fra forskning, at overgange er svære, særligt for børn i udsatte positioner. Derfor er det afgørende, at kommunerne, udover økonomisk støtte, også styrker forebyggende indsatser til familier, som står i en livsændrende begivenhed, fordi vi ved, at en livskrise kan eskalere sociale og økonomiske problemer. Det kan dreje sig om bedre støtte i overgange fra dagtilbud til skole eller i forbindelse med skilsmisse, flytning eller alvorlig sygdom i familien. Dette kan ske i samarbejde med civilsamfundet.

”Vi flytter snart fra krisecenteret og mangler alt indbo som f.eks. tøj, legetøj, senge, køkkenting, sengetøj, dyner, m.v. Vi får god hjælp til de psykiske men, vi kæmper med, men jeg står i en økonomisk krise som mor, der skal hjælpe os alle tre godt videre i nye rammer uden midler.”

Forælder⁵³

15. Styrkede indsatser med fokus på det tidlige forældreskab

Nybagte forældre, som også kæmper med fattigdom og økonomisk stress, har brug for støtte og helhedsorienteret vejledning i familiedannelsen. Det kan være forældreundervisning tæt på hjemmet. Her har de kommunale familiehuse en særlig rolle, hvor nybagte familier kan få tværfaglig støtte og råd om forældreskab, sundhed og trivsel for at gøre begyndelsen på familielivet nemmere. Det skal dog sikres, at familier, som lever i fattigdom, har kendskab til tilbuddene i familiehusene, og at de også kan få relevant støtte, blandt andet om hvad børn har brug for relationelt. Denne model skal udbredes til at være landsdækkende med mere ensartet kvalitet, og familiehusene skal bygge bro til civilsamfundet og de supplerende tilbud til udsatte børnefamilier, som findes her.

► Mange civilsamfundsorganisationer har tilbud til nybagte forældre og familier med små børn med fokus på støtte i forældreskabet, vejledning i forhold til uddannelse og beskæftigelse og støtte i at skabe stærkere netværk. I netværket ”Børn i fattigdom? Nej tak” arbejder organisationerne med forskellige modeller og indsatser.

6. MIN VUGGESTUE OG BØRNEHAVE

- alle børn skal være en del af fællesskabet i daginstitutionerne

Sociale fællesskaber bliver skabt tidligt i vuggestuen og børnehaven, og børn, der lever i fattigdom, er allerede dér i risiko for at opleve afsavn og eksklusion. For eksempel når forældre ikke har råd til vinterstøvler, flyverdragt eller andet varmt tøj, som er nødvendigt for at klare sig gennem vinteren. Eller når der ikke er råd eller overskud til at invitere børnehaven hjem til fødselsdag eller smøre en sund og nærende madpakke hver dag. For at afbøde konsekvenserne af fattigdom er det derfor nødvendigt, at der bliver sat ind for at nedbringe basale afsavn og den eksklusion, som børn kan opleve i daginstitutionerne.

Gode fællesskaber og relationer er et vigtigt fundament for børns trivsel og udvikling. Der skal derfor være bedre normeringer og tilstrækkelig med pædagogisk faglighed i daginstitutionerne, så personalet har rammer, faglighed og viden til at kunne arbejde med at modvirke de konsekvenser af fattigdommen, som børnene allerede møder her.

” Det handler ikke om, at vi ikke kan komme i Tivoli eller på julemarked med entré, men om alle de små ting, der skaber julestemningen. Dem kommer man ikke gratis til. I min datters vuggestue skulle de for eksempel have kalendergaver med, så der var gaver hver dag. Det har jeg ikke råd til.”

Forælder⁵⁴

- Omkring 40 procent af dagtilbud for 0-2-årige bliver vurderet til at have utilstrækkelig kvalitet. Det bliver forstærket af mangel på pædagogisk uddannet personale i mange kommuner.⁵⁵
- En tredjedel af dagtilbudsledere peger på, at de har behov for at udvikle deres praksis for at lykkes med at understøtte børn i udsatte positioner og deres mulighed for at tage del i børnefællesskabet.⁵⁶
- 34 procent af familier, som modtog det midlertidige børnetilskud, har måtte undvære børnebøger og legetøj til deres mindste børn, og 29 procent måtte undvære nødvendigt udstyr.⁵⁷

VORES ANBEFALINGER

16. Tilfredsstillende rammer for at kunne arbejde med børn i fattigdom

Daginstitutionslederne peger på manglende ressourcer, mangel på uddannet personale og øget behov for specialpædagogisk viden og interkulturelle kompetencer som forklaring på, hvorfor de ikke har mulighed for at støtte børn i udsatte positioner, herunder fattigdom, tilstrækkeligt i daginstitutionen.⁵⁸

Høj pædagogfaglighed i daginstitutionerne er afgørende for at sikre den nødvendige faglige kvalitet og viden til at kunne hjælpe børn i udsatte positioner med at blive en del af fællesskabet. Derfor er der brug for bedre normeringer og flere pædagoger og pædagogisk personale i alle institutioner. I områder, hvor der bor mange familier i udsatte positioner, er der brug for at bygge ovenpå med sociale normeringer, som sikrer ekstra ressourcer til arbejdet med børn i udsatte positioner.

17. Bedre brobygning til fagprofessionelle i kommunerne

Daginstitutionerne står ikke alene med opgaven om at understøtte børn i fattigdom, men skal samarbejde med kommunale fagprofessionelle om barnets trivsel og udvikling.⁵⁹ Daginstitutionslederne oplever i nogle tilfælde, at det er svært at få den nødvendige støtte.⁶⁰ Derfor skal der være stærkere brobygning mellem daginstitutionen og øvrige fagprofessionelle i kommunerne.

18. Bedre brobygning mellem daginstitutionen og civilsamfundet

Civilsamfundet har både faglige og frivillige tilbud, som kan bidrage til at støtte familier, som lever i fattigdom, og som har børn i førskolealderen. Vi foreslår, at der skal være langt stærkere brobygning mellem daginstitutionerne og civilsamfundsorganisationer. Det kan ske gennem kommunale samarbejder om konkrete sociale opgaver eller via større kendskab til civilsamfundets tilbud blandt daginstitutionsledere og pædagogisk personale, så det bliver nemmere at henvise til civilsamfundets børne- og familierettede tilbud.

19. Sunde og nærende måltider i daginstitutioner

I 2020 var det mere end otte ud af ti vuggestuebørn, der blev tilbudt frokost, mens kun lidt over halvdelen af børnehavebørnene var omfattet af en frokostordning.⁶¹ Sunde og nærende måltider⁶² er afgørende for børns sundhed og trivsel og kan have positive effekter på børns læringsparathed, allerede i vuggestue- og børnehave. Vi foreslår, at alle kommuner skal tilbyde et sundt hovedmåltid i alle daginstitutioner.

7. MIN SKOLEGANG

- alle børn skal have en god skolegang

Skolen er en af de mest formative institutioner. Den fylder en stor del af børnenes hverdag, og sammen med dagtilbuddene er den afgørende for opbygningen af sociale fællesskaber og lægger fundamentet for de sociale og faglige kompetencer, der er nødvendige i resten af livet. Derfor har alle børn ret til den bedst mulige skolegang.

For børn i fattigdom har skolen en endnu større betydning, fordi den kan kompensere for afsavn og forskellige økonomiske virkeligheder i familierne. En god skolegang er nødvendig, hvis de skal bryde med sociale mønstre, være en del af gode fællesskaber og udfolde deres potentiale.

Desværre er skolegangen ofte udfordret for børn i fattigdom. De har generelt højere fravær, klarer sig dårligere fagligt og trives dårligere socialt.^{63, 64, 65} Det bidrager til, at de klarer sig dårligere resten af livet på en række parametre.

” De fleste i min klasse går med mærketøj. De har dyre sko, dyre bukser og en dyr skoletaske. Når jeg får noget, så begynder de at sige noget, at det tøj, jeg har, åbenbart ikke er pænt ... Jeg køber nogle gange tøj i genbrug. Jeg ved ikke, om de andre gør det, men jeg tror det ikke. De får også nye skoletasker hvert år, jeg tror, at jeg har haft ... meget få skoletasker. Jeg spørger nogle gange om noget derhjemme, men for det meste lader jeg være, fordi jeg ved, at de for det meste siger nej.”

Pige, 13 år⁶⁶

”Jeg har ikke særlig mange penge i forvejen og jeg ønsker ikke min søn skal føle sig udenfor. Jeg søger derfor hjælp til nyt træningstøj, som hans fodboldklub har sørget for, dog med egenbetaling for forældrene. Alle de andre får af deres forældre, jeg ønsker inderligt at han også kan.”

Forælder⁶⁷

VORES ANBEFALINGER

20. Gratis skolemad for børn i fattigdom

Nogle skolebørn fra familier i fattigdom går sultne til time, fordi deres forældre ikke har råd eller overskud til at sørge for morgenmad og give en ordentlig madpakke med i skole. Det kan virke hæmmende både socialt og fagligt, ligesom det kan gå ud over børnenes sundhed.⁶⁸

Derfor foreslår vi, at der på alle landets folkeskoler bliver indført skolemadsordninger,⁶⁹ som alle kan tilvælge. Den konkrete indretning må bestemmes lokalt, men ordningen skal som minimum være gratis for børn fra familier i fattigdom og undgå at stigmatisere.

21. Stop egenbetaling i skolen for familier i fattigdom

Ifølge loven skal skolegang være gratis i Danmark. Alligevel er der en lang række afledte udgifter, som kan være svære at håndtere for familier i fattigdom. Det gælder for eksempel udgifter til klassefester, udflugter, studieture, nissegaver, skoletasker og computere.

Det risikerer at gå ud over børnenes indlæring og deltagelse i fællesskabet, når de ikke har råd til de ting. Derfor foreslår vi, at egenbetaling i forbindelse med skolegang så vidt muligt afskaffes for familier i fattigdom – for eksempel ved, at de kan få dækket udgifter som ovenstående. Det samme gælder i daginstitutioner.

22. Bedre normeringer og mere opmærksomhed på fattigdom

At vokse op i fattigdom kan gøre det sværere for børn og unge at blive en del af vigtige børnefællesskaber i skolen. Derfor skal der være to-voksenordninger i klasserne med lærere og pædagoger, som har fagligheden til at kunne opdage børnenes udfordringer, understøtte at de bliver inkluderet i fællesskabet og henvise dem til andre støttemuligheder, hvis der er brug for det.

23. Flere skolesocialrådgivere

Mange kommuner har i dag skolesocialrådgivere, og erfaringer viser, at det giver lettere adgang til støtte og tidlig indsats for børn i udsatte positioner.⁷⁰ Vi foreslår derfor, at ordningen udrulles i alle kommuner.

24. Hjælp til at komme på efterskole

Efterskoleophold kan gøre en stor forskel for unge – særligt dem, der har brug for et større netværk. Desværre er der ofte økonomiske, kulturelle og sociale barrierer, der står i vejen for, at børn fra familier i fattigdom bliver sendt på efterskole.⁷¹

Derfor er der behov for at udvide de økonomiske støttemuligheder for børn i fattigdom. Desuden er det vigtigt, at skolelærere, pædagoger, socialrådgivere og andre omkring børnene er opmærksomme på udfordringerne og hjælper familierne med både at forstå fordelene ved at komme på efterskole og afsøge mulighederne for økonomisk støtte til det.

8. MIN FRITID

- alle børn skal kunne tage del i fritidsfællesskaber

Det er vigtigt for børns trivsel, at de har adgang til at deltage i fritidslivets fællesskaber.⁷²

I trygge positive fællesskaber kan børn og unge træne deres kompetencer og gøre sig vigtige erfaringer, som de kan overføre til forskellige livsarenaer. Derfor er det også et meget stort afsavn for et barn, der ikke har planer i sin fritid.

"Børn mærker vores skam og bekymring selv om vi skjuler det så godt vi kan. (...) Min datter på ni må selv betale for sin klaverundervisning og spejder, da jeg ikke kan finansiere det længere, så hun ønsker sig penge i gave til netop det."

Forælder⁷³

Børn i fattigdom har ofte ikke samme forudsætninger for at deltage på lige fod med deres kammerater. Det kan både skyldes sociale, kulturelle og økonomiske barrierer:⁷⁴ Aktiviteterne koster penge, barnet mangler selvværd og tro på egne evner, manglende overskud hos forældre, familien er fremmed over for foreningskulturen, og der er skjulte normer i foreningerne, der er svære at afkode.

Det gælder både fodbold, svømning, spejder og billedkunst, fritidsklubberne, SFO'erne, ungdomsskolen, online fællesskaber hjemme bag skærmene, i fritidsjobs og i mere uformelle fællesskaber i byens rum og i gadeidrætten.

- 38 procent af de 7-19-årige, der lever i fattigdom, går ikke til sport eller motion i en forening eller klub, hvor andelen er halvt så stor for børn, der ikke vokser op i fattigdom.⁷⁵ Forældre med børn i socialt udsatte familier deltager også i mindre omfang end andre forældre i foreningsaktiviteter.⁷⁶
- Unge fra familier i fattigdom har i mindre grad fritidsjobs end unge fra familier over fattigdomsgrænsen.⁷⁷

► Børn fra fritidsrådet på Dyvekeskolen har givet gode råd til de voksne, så alle børn kan få et godt fritidsliv

Råd nr. 7: Alle børn skal have mulighed for at starte til en fritidsaktivitet - Alle forældre skal vide, hvad børn kan gå til, og alle børn skal kunne starte til en aktivitet, selvom deres forældre ikke har råd.

Børn fra fritidsrådet på Peder Lykke Skolen har givet gode råd til de voksne, så alle børn kan få et godt fritidsliv

Råd nr. 2: Fjern betaling fra klubben - Det er forskelligt, hvad vi alle har på vores klubkort, og det er ikke sjovt at være den, som ikke har så mange penge på sit klubkort.⁷⁸

VORES ANBEFALINGER

25. Alle børn i fattigdom skal have ret til at deltage i fritidsaktiviteter

Med kontanthjælpsreformen vil forældre i kontanthjælpssystemet modtage fritidstillæg til deres børn, og der bliver afsat en pulje til understøttende følgeordninger til børns deltagelse i fritidsaktiviteter.⁷⁹ Vi foreslår, at tillæg til fritidsaktiviteter bliver en rettighed for alle børn fra familier i fattigdom i alle kommuner, uanset om deres forældre er berørt af ydelsessystemet eller ej. Vi anbefaler også, at fritidsvejledning og støtte til transportomkostninger bliver understøttet økonomisk for eksempel gennem statslige puljer på lige fod med følgeordninger.⁸⁰

26. Alle børn i fattigdom skal have råd til fritidsinstitution

Forældrebetalingen i fritidsinstitutioner er i mange kommuner så høj, at familier uden friplads eller med delvis friplads fravælger tilbuddene. Vi anbefaler, at SFO'er skal kunne give straksfriplads til børn i fattigdom, der ikke er indmeldte, så barnet kan blive en del af fællesskabet i SFO'en, mens pædagogerne får kontakt til forældrene og kan vejlede om muligheden for at søge friplads efter de gældende regler. Vi foreslår desuden, at grænserne i fripladssystemet hæves, så lavindkomstfamilierne er sikret støtte, også hvis forældrene opnår en mere stabil tilknytning til arbejdsmarkedet, og at klubber under ungdomsskoleloven bliver omfattet af regler for økonomisk og socialpædagogisk friplads-tilskud.

27. Fritidstilbud skal være rummelige og tilgængelige

Fritidstilbud skal være inkluderende, så alle børn oplever at få en værdig plads i fritidsfællesskabet. Fagpersoner i fritids- og ungdomsklubber og frivillige i civilsamfundets tilbud og foreninger skal have kompetencer og redskaber til at identificere og støtte børn i fattigdom. Der bør desuden laves en selvstændig opsøgende indsats overfor børnegrupper, der i særlig grad er udenfor fritidsaktiviteterne, blandt andet piger med minoritetsetnisk baggrund, så de også bliver inkluderet.⁸¹ Det kan for eksempel ske i regi af fritids- og ungdomsklubberne.

28. Tilbyd netværks- eller familieaktiviteter i civilsamfundet

Udover tilbud om fritidsaktiviteter skal børn i fattigdom systematisk tilbydes aktiviteter i civilsamfundet, der er rettet mod deres særlige behov. Frivilligheden er nemlig ofte afgørende for familier og børn i udsatte positioner. Børn i fattigdom er desuden ofte flove over ikke at kunne fortælle om spændende oplevelser i ferien og forsøger at undgå at tale om det.⁸² Og mange børn i civilsamfundets familierettede aktiviteter ville have få eller ingen større oplevelser uden for hjemmet med deres familier, hvis de ikke havde de tilbud. Det er desuden ofte fremmede for børns trivsel at mødes med familier og jævnaldrende med tilsvarende erfaringer.

”Jeg glæder mig meget til at komme på ferieophold. Især det der med at komme væk og sådan. Jeg synes, det er virkelig lækkert, når vi tager en gruppe afsted sammen, som har samme problemer i hverdagen – det er sådan, det er meget rart med fællesskabet.”

Pige, 14 år⁸³

29. Støt børn og unge i fattigdom til at få fritidsjob

Unge fra familier under fattigdomsgrænsen har i mindre grad fritidsjobs end unge fra familier over fattigdomsgrænsen.⁸⁴ Fritidsjobs kan styrke unges personlige, sociale og faglige kompetencer og have positiv indflydelse på uddannelse og beskæftigelse. Derfor er det vigtigt at fremme de indsatser, der understøtter børn og unge i udsatte positioner i at få og beholde et fritidsjob.⁸⁵

30. Helhedsorienteret tilgang og brobygning mellem børn i fattigdom og tilbud i det almene fritidsliv

Det er nødvendigt at metodeudvikle, udbrede metoder og skabe bedre rammer for lokalt samarbejde. Der skal være en bedre brobygning og bedre alliancer mellem familier, kommune, almene boligområder, civilsamfund, foreninger og de almene børne- og ungetilbud som klubber og skoler. Også internt mellem forvaltninger i kommunen er der brug for tættere samarbejde.⁸⁶

▶ ALLEMED

I Norge har aktører på tværs af landet og lokalt samlet sig om en fritidserklæring.⁸⁷ Målet er, at alle børn skal have mulighed for at deltage jævnligt i en organiseret fritidsaktivitet uafhængigt af forældrenes socioøkonomiske status. For at opnå det samler initiativet alle gode kræfter rundt om barnet i en fællesindsats. ALLEMED er en arbejdsmodel og et gratis nationalt værktøj, som skal gøre det lettere at inkludere alle børn og unge i fritidsaktivitet uafhængigt af familiens økonomi.

9. MIT HJEM

- alle børn skal bo værdigt

Det er svært for børnefamilier, der er ramt af fattigdom, at finde en lejebolig, de har råd til, og som er en sund og tryk base for børnene. Udfordringerne med at finde lejeboliger skyldes ikke mindst, at færre og færre lejemål imødekommer lavindkomstfamiliers behov og betalingsevne.

I Ydelseskommisionens opdaterede minimumsbudget tages der udgangspunkt i en husleje på 7.108 kr. som øvre grænse for en enlig forsørger med to børn.⁸⁸ Særligt i de større byer er det yderst vanskeligt at finde en lejebolig i det prisleje.

I vores arbejde med børnefamilier i fattigdom ser vi desuden ofte, at de mest sårbare børnefamilier flytter hyppigt – og sjældent til boliger, der imødekommer deres behov.

Når børn må flytte på grund af for høje boligpriser, betyder det, at børnene må bryde med skole, dagtilbud, fritidshold og venner eller måske får langt til deres anden forælder. Det skader tilknytning, relationer, identitet og tilhørsforhold. Den ustabile boligsituation er derfor med til at forstærke fattigdommens ødelæggende konsekvenser.

- Det er de socialt sårbare grupper, der bor til leje. For eksempel bor 69 procent af børn i fattige familier til leje, mens det kun er 34 procent af de øvrige børn.⁸⁹
- Boligstørrelsen kan have direkte indflydelse på børns udfoldelsesmuligheder i dagligdagen. Knap hvert tredje barn eller ung (30 procent), der bor sammen med voksne uden arbejde, lever i 'trængsel'. Blandt de økonomisk mere privilegerede socialklasser er det kun 15 procent.⁹⁰
- Børn i fattigdom oplever i højere grad end andre boliggene som træk, fugt, kulde, synlige mug- eller fugtpletter, støj fra naboer, trafik og fabrikker.⁹¹

► EN SOCIALRÅDGIVERS OPLEVELSER

"Jeg kommer ud til en familie, hvor der er bekymring for børnenes trivsel. Familien bor i yderkanten af kommunen, og jeg ankommer til et hus, der allerede udefra ser forfaldent ud. Taget er synligt utæt, malingen på huset er afskallet, og træværket rundt om vinduerne er råddent. Indenfor er der rå mure, og der mangler skabslåger i køkkenet. Møblerne i stuen er både få og i dårlig stand. Gulvet er rå beton, og der mærkes træk. Familien er tydelig flove over deres hjem. Jeg skal tale med børnene og går med ind på deres fælles værelse. Der mangler sengetøj på dyner og puder, stigen op til den øverste køjeseng mangler, og der er ganske lidt legetøj."

Socialrådgiver⁹²

VORES ANBEFALINGER

31. Etablér nok boliger, og udnyt de boliger, der er til at betale

Børnefamilier i fattigdom skal sikres adgang til sunde, betalelige boliger, herunder almene boliger i alle kommuner i landet – både i større og mindre byer. Ydelserne skal afspejle, at der skal være råd til at betale en rimelig husleje – også for familier på de laveste ydelser. Der kan være venteliste på billige boliger, så de ikke altid er tilgængelige for familier med behov for en billigere bolig. Derfor bør kommunerne udnytte deres mulighed for at indgå anvisnings- og udlejningsaftaler med almene boligorganisationer, som giver kommunerne adgang til at hjælpe disse familier.

32. Bedre kompensation for forskelle i husleje

Huslejen er den største post i budgettet hos mange af de familier, der lever i fattigdom. Den kan dog variere markant, afhængigt af hvor i landet man bor. Løsningen er ikke nødvendigvis at flytte langt fra større byer, da familier i fattigdom på landet ofte er udfordret af transportudgifter.

Boligstøtten differentieres allerede i dag på baggrund af huslejeniveau og indkomst.⁹³ Det kompenserer dog ikke fuldt for geografiske forskelle. Desuden er der familier i fattigdom, der enten ikke er berettiget til boligstøtte eller ikke kender til muligheden.⁹⁴ Vi foreslår derfor, at boligstøtten for familier i fattigdom i højere grad korrigerer for forskelle i boligudgifter, og at det bliver sikret, at familier i fattigdom har lige adgang til den.

33. Giv flygtningefamilier i midlertidige boliger bedre forhold

Nyankomne flygtninge bliver i forbindelse med meddelelse af opholdstilladelse boligplaceret i en bestemt kommune, hvor de skal bo i introduktionsperioden de første fem år.⁹⁵ Boligerne kan være meget små, i dårlig stand og med fælles køkken og bad med andre.⁹⁶ De midlertidige boliger kan desuden være langt fra netværk, daginstitution, skole, sprogskole, indkøb og frivillige tilbud, og offentlige transportmuligheder kan være meget begrænsede.⁹⁷

Vi foreslår, at flygtningefamilier skal anvises boliger af en ordentlig standard og med ordentlig plads til, at børnene kan leve et godt og værdigt børneliv med plads og inventar til leg, lektier og privatliv for især større børn. Der skal være en tidsgrænse for, hvor længe flygtninge kan bo i en midlertidig bolig, og kommunerne skal være forpligtede til at anvise en permanent bolig, hvor familierne ikke bliver isolerede fra netværk, fordi det er svært at komme til skole og fritidsaktiviteter.

34. Indfør fleksible modeller for indskudsfinansiering

For familier, der lever i fattigdom, er indskuddet en væsentlig barriere for mobilitet på boligmarkedet. Derfor foreslår vi, at der indføres mere fleksible modeller for indskudsfinansiering, så flere familier i fattigdom kan få indskudsfinansiering – også til private lejeboliger. Vi foreslår også, at tilbagebetalingsmodellerne skal gøres mere fleksible, så der kan tilrettelægges en plan for tilbagebetaling, der passer til den enkelte familie og deres økonomiske situation.

10. MIN SUNDHED

- alle børn skal have lige adgang til sundhed

Der er stor social ulighed, når det gælder sundhed i Danmark.⁹⁸ I familier, som lever i fattigdom, fylder alvorlig sygdom mere end for andre familier.⁹⁹ Det har både konsekvenser for sundheden igennem livet og for den forventede levealder.

I dag er der op til ti års forskel i forventet levealder mellem lav- og højindkomstgrupper. Den forskel er vokset markant de seneste 40 år.¹⁰⁰ Samtidig er fattigdom og familiære belastninger i barndommen med til at forklare social ulighed i tidlig død.¹⁰¹

Der er også social ulighed i psykisk sygdom, og børn i fattigdom har tre gange så stor risiko for at have svær psykisk sygdom inde på livet sammenlignet med andre børn.¹⁰²

Derfor er det også afgørende, at vi har fokus på at forebygge og afhjælpe barriererne for adgangen til sundhedstilbud allerede i barndommen. Det kan være udgifter til transporten til lægen, hospitalet eller familieambulatoriet under en graviditet. Det kan være betaling for sundhedstilbud og -udstyr som psykologhjælp, briller, nødvendig medicin eller særlige diæter.

” Lige nu er der rigtig meget lus i skolen. Det er rigtig dyrt. For nogen er det en lille ting – de tænker ”lus det er bare sådan noget vi lige ordner – vi kører ned på apoteket og køber en kur”. Men herhjemme bliver vi nødt at vente i 14 dage, før der er penge til kuren. Jeg må kæmme og kæmme og holde lusene nede i mellemtiden. Bruge balsam og husholdningssprit. Og jeg har hammerdårlig samvittighed. Min datter spørger ”er det lus” og jeg siger nej nej ”det er bare skæl”. I forvejen skal der ikke så meget til at slå bunden ud af vores økonomi.”

Forælder¹⁰³

- Den sociale ulighed i sundhed målt ved forskelle i levealder er vokset siden 1980'erne. Der er i dag op til ti års forskel i levealder mellem lav- og højindkomstgrupper.
- 32 procent af forældre i Mødrehjælpens Familiepanel med mindst én sygdom inde på livet peger på, at de ikke har råd til at transportere sig til lægen eller andre tilbud i sundhedsvæsenet.¹⁰⁴

VORES ANBEFALINGER

35. Øg socialfagligheden og opmærksomheden på fattigdom i somatikken og psykiatrien

Der er brug for en øget opmærksomhed på børn i fattigdom både i somatikken og psykiatrien – og et øget fokus på at støtte familierne til at få den rigtige hjælp. Det kræver prioritering af en større socialfaglighed i sundhedsindsatserne, så børn og familier i fattigdom mødes med et sammenhængende socialt- og sundhedsfagligt blik. En stærkere socialfaglighed i indsatserne kan for eksempel opnås gennem partnerskaber med civilsamfundsorganisationer.

Flygtningebørn og deres familier bør desuden tilbydes en sundhedsfaglig modtagelse ved ankomst til Danmark.

36. Tidlige indsatser til sårbare gravide

Fattigdom under graviditeten kan have konsekvenser for barnet allerede ved fødslen. Barnet har en større sandsynlighed for at blive født med lav fødselsvægt, blive født for tidligt og den overordnede sundhed lige efter fødslen er lavere.¹⁰⁵ Derfor skal gravide, som lever i fattigdom, støttes helhedsorienteret med et samlet fokus på sundhed og trivsel. Det kan for eksempel ske med graviditetsbesøg til sårbare gravide, hvor det familiære afklares, også i forhold til sociale og økonomiske udfordringer.

37. Styrk sundhedsplejens blik for forældres økonomiske situation

Den kommunale sundhedspleje har et unikt kendskab til familierne og spiller en vigtig rolle i barnets første 1.000 dage, som vi ved har en afgørende betydning for barnets udvikling i resten af livet. Derfor foreslår vi, at den kommunale sundhedspleje får flere redskaber til at tale med familierne om deres økonomi og give dem støtte til sundhedsfremme, hverdagsmestring og brobygning til andre relevante tilbud for eksempel i kommunen eller civilsamfundet, så familierne får den hjælp, de skal have.

38. Udbred medicintilskuddet yderligere

Med kontanthjælpsaftalen indføres ret til 100 procent dækning af medicinudgifter. For børn gælder det, så snart én forælder er i kontanthjælpssystemet. Forældre skal dog stadig vente i ét år. Det er et skridt i den rigtige retning, men vi foreslår, at medicintilskuddet skal gøres indkomstafhængigt, så alle børn i fattigdom kan få den nødvendige medicin, uanset hvilken ydelse deres forældre modtager. Derudover foreslår vi også, at der bliver lavet et gennemsyn af medicintilskudsordningen for kontanthjælpsmodtagere to år efter, at det er trådt i kraft for at afdække, hvorvidt ordningen har afhjulpet udfordringer med at købe nødvendig medicin til børn og forældre på kontanthjælp.

39. Afskaf tolkegebyret

Omkring 10.000 personer bliver hvert år opkrævet tolkegebyr i sundhedsvæsenet. Mange af dem er familier med minoritetsetnisk baggrund, som er på kontanthjælp eller anden overførselsindkomst, og som ikke har råd til tolkebistand. Det medfører mangelfulde patientsamtaler og øger risikoen for forkert eller manglende diagnostik, ligesom at mange ikke kan få den rigtige behandling, når sundhedspersonale ikke kan forklare, hvordan medicin skal tages, eller hvordan behandlingen skal foregå.¹⁰⁶ På trods af forbuddet mod at bruge børn som tolk, er der nogle familier, hvor børnene ender med at tolke for deres forældre, hvilket pålægger dem et ansvar og en byrde, som de ikke bør have. Derfor foreslår vi gratis og tilgængelig tolkning i sundhedsvæsenet.

40. Gennemsyn af eksisterende muligheder for transport og godtgørelse for transport til sundhedstilbud

Der er i nogle tilfælde mulighed for at få godtgjort transporten til læge, speciallæge, rehabiliteringscenter, sygehus eller genoptræning. Men vi ser desværre stadig, at rigtig mange familier oplever transportudgifter som en barriere for at benytte sig af sundhedstilbud. Derfor foreslår vi et gennemsyn af de eksisterende muligheder for at få arrangeret transport eller godtgjort udgifter til transport til sundhedstilbud – for at afdække, hvorfor transport fortsat er en stor økonomisk barriere for at komme til lægen for børn og familier, der lever i fattigdom.

NOTER

- 1** Konsekvenser af børnefattigdom (2023), Rune Lesner, VIVE i Samfundsøkonomen årg. 2023 Nr. 2 (2023): Som mor så datter: social mobilitet i Danmark: <https://tidsskrift.dk/samfundsokonomien/article/view/136916>
- 2** Afsavnsundersøgelser som Rambøll/SUS Socialt Udviklingscenter i samarbejde med Dansk Folkehjælp har gennemført til Egmont Indsigt: <https://www.egmont.dk/indsigt>
- 3** Konsekvenser af børnefattigdom (2023), Rune Lesner, VIVE, i Samfundsøkonomen årg. 2023 Nr. 2 (2023): Som mor så datter: social mobilitet i Danmark: <https://tidsskrift.dk/samfundsokonomien/article/view/136916>
- 4** Egmont Rapporten 2021 (2021), Egmont Fonden
- 5** En fremtid i fattigdom – Nye perspektiver på børnefattigdom i Danmark 3.0. (2024), Kraka: https://kraka.dk/analyse/boern_i_fattigdom_lever_ofte_med_alvorlige_sociale_udfordringer
- 6** Børneindblik (6/15) - Unge fra økonomisk trængte familier trives dårligere end andre unge (2015), Børnerådet: <https://www.boerneraadet.dk/vores-viden/2015/materialer/boerneindblik-615-unge-fra-oekonomisk-traengte-familier-trives-daarligere-end-andre-unge/> og Børneindblik 6/16 - Børn og unge, der lider afsavn, udelukkes fra fællesskabet (2016), Børnerådet: <https://www.boerneraadet.dk/vores-viden/2016/materialer/boerneindblik-616-boern-og-unge-der-lider-afsaavn-udelukkes-fra-faellesskabet/> Undersøgelserne benytter ikke Danmarks Statistiks indikator for fattigdom, men forskellige andre mål.
- 7** Fattigdom i opvæksten giver langvarige konsekvenser (2018), Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: <https://www.ae.dk/analyse/2018-03-fattigdom-i-opvaeksten-giver-langvarige-konsekvenser>
- 8** En fremtid i fattigdom – Nye perspektiver på børnefattigdom i Danmark 2.0. (2023), Kraka: https://kraka.dk/analyse/det_er_ikke_kun_de_fattigste_boern_der_har_hoej_risiko_for_at_ende_i_fattigdom_som_voksne
- 9** The long-term effect of childhood poverty (2017), Rune Lesner i J Popul Econ 31, 969–1004 (2018): <https://link.springer.com/article/10.1007/s00148-017-0674-8>
- 10** Relativ fattigdom og indkomstulighed aftog i 2022, Danmarks Statistik: <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=46843>

11 Et enklere kontanthjælpssystem skal hjælpe flere i arbejde, 13. oktober 2023, Beskæftigelsesministeriet: <https://bm.dk/nyheder/pressemeddelelser/2023/10/et-enklere-kontanthjaelpssystem-skal-hjaelpe-flere-i-arbejde/>

12 Nye tal om kontanthjælpsaftale: 11.000 børn risikerer fremover at vokse op i fattigere hjem, 16. november 2023, Altinget: <https://www.alinget.dk/artikel/nye-tal-om-kontanthjaelpsaftale-11000-boern-risikerer-fremover-at-vokse-op-i-fattigere-hjem> Beskæftigelsesministeriet har siden nedjusteret antallet af personer, der forventes indplaceret på den nye mindstesats. Ministeriet har ikke opgjort nye tal for, hvor mange børnefamilier, der forventes sat ned på mindstesatsen, men det må forventes at være mindre end de 11.000 først estimeret.

13 Ny kontanthjælpsaftale løfter 4.000 børn ud af fattigdom - men først om 22 år, 4. november 2023, DR: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/ny-kontanthjaelpsaftale-loeffer-4000-boern-ud-af-fattigdom-men-foerst-om-22-aar>

14 Fuld udgave af FN's Børnekonvention, Børnerådet:
<https://www.boerneraadet.dk/vi-arbejder-for/boernekonventionen/fuld-udgave-af-fns-boernekonvention/>

15 Mål 1: Afskaf fattigdom - Afskaf alle former for fattigdom i verden:
<https://www.verdensmaalene.dk/maal/1#:~:text=1.2.&text=Inden%202030%20skal%20andelen%20af,i%20henhold%20til%20nationale%20definitioner>

16 Opdateret mellemfristet forløb, maj 2024, Finansministeriet:
<https://fm.dk/udgivelser/2024/maj/opdateret-mellemfristet-forloeb-maj-2024/>

17 Konsekvenser af børnefattigdom (2023), Rune Lesner, VIVE, i Samfundsøkonomen årg. 2023 Nr. 2 (2023): Som mor så datter: social mobilitet i Danmark:
<https://tidsskrift.dk/samfundsokonomien/article/view/136916>

18 Det midlertidige børnetilskud - Spørgeskemaundersøgelse om børn og voksnes afsavn og familiernes økonomiske situation (2022), Lars Benjaminsen, Didde Cramer Jensen og Peter Rohde Skov, VIVE:
<https://www.vive.dk/da/udgivelser/det-midlertidige-boernetilskud-mxjjokx4/>

19 Se for eksempel: Med maden som indsats - mad og måltider i økonomisk trængte børnefamilier (2023), Madkulturen: <https://www.madkulturen.dk/viden/med-maden-som-indsats/>, Mødrehjælpens familiepanelsundersøgelser: <https://moedrehjaelpen.dk/forside/om-moedrehjaelpen/publikationer/familiepanelsundersoegelser/>, Fattigdom og afsavn - Om materielle og sociale afsavn blandt økonomisk fattige og ikke-fattige (2016), Lars Benjaminsen, Morten Holm Enemark og Jesper Fels Birkelund,

VIVE: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/fattigdom-og-afsavn-dx3oynxb/>, Afsavnsundersøgelser som Rambøll/SUS Socialt Udviklingscenter i samarbejde med Dansk Folkehjælp har gennemført til Egmont Indsigt: <https://www.egmont.dk/indsigt>

20 Food insecurity in Denmark - socio-demographic determinants and associations with eating- and health-related variables (2018), Thomas B Lund, Lotte Holm, Inge Tetens, Sinne Smed og Annemette L Nielsen, i European Journal of Public Health, Volume 28, Issue 2, April 2018, Pages 283–288: <https://academic.oup.com/eurpub/article/28/2/283/4103070?login=false>. Med "usikker adgang til fødevarer" forstås, at en person jævnligt ikke har råd til nok mad og eksempelvis må spise mindre, end man kan blive mæt af.

21 Relativ fattigdom (2018), Danmarks Statistik:

https://www.dst.dk/ext/arbejde-loen-og-indkomst/Relativ_fattigdom_SDG--pdf#:~:text=Relativ%20fattigdom%20betyder%2C%20at%20fattigdom,formue%20og%20fraregner%20stude%2D%20rende

22 Familiers disponible indkomst og formue korrigeres for antallet af familiemedlemmer, så man kan sammenligne forskellige typer husstande. Familier hvor hovedforsørgeren i familien er studerende, samt unge der er flyttet hjemmefra i løbet af året, tælles ikke med som fattige.

23 En dansk fattigdomsgrænse? Fattigdoms-vurderinger blandt professionsbachelor-studerende inden for socialt, pædagogisk og sundhedsmæssigt arbejde (2018), Merete Monrad, Morten Ejrnæs og Tine Fuglsang i Politica 50. årg. nr. 1 2018, 147-167: <https://tidsskrift.dk/politica/article/view/131226/176800>

24 Ydelseskommisionens samlede anbefalinger til et nyt kontanthjælpssystem (2021), Beskæftigelsesministeriet:

<https://bm.dk/arbejdsomraader/kommissioner-ekspertudvalg/ydelseskommisionen/afrapportering>

25 Om grænsen for relativ fattigdom (2021), Danmarks Statistik: <https://www.dst.dk/ext/8605388037/0/velfaerd/Relativ-fattigdom-og-ydelseskommision--pdf>

26 Fattigdom og afsavn - Om materielle og sociale afsavn blandt økonomisk fattige og ikke-fattige (2016), Lars Benjaminsen, Morten Holm Enemark og Jesper Fels Birkelund, VIVE: Fattigdomsgrænsen, der benyttes i VIVE's undersøgelse, adskiller sig fra Danmarks Statistiks ved, at den forudsætter, at man har haft en indkomst under lavindkomstgrænsen i tre på hinanden følgende år.

27 En fremtid i fattigdom - Nye perspektiver på børnefattigdom i Danmark 3.0. (2024), Kraka: https://kraka.dk/analyse/boern_i_fattigdom_lever_ofte_med_alvorlige_sociale_udfordringer

28 Kraka definerer "på grænsen til fattigdom" som en indkomst på mellem 50 og 60 procent af medianindkomsten i samfundet. Antallet af børn i denne gruppe er ca. lige så stor som gruppen af børn i fattigdom. I 2022 var der ifølge Kraka 51.800 børn, som levede på grænsen til fattigdom.

29 En fremtid i fattigdom – Nye perspektiver på børnefattigdom i Danmark 3.0. (2024), Kraka:

https://kraka.dk/analyse/boern_i_fattigdom_lever_ofte_med_alvorlige_sociale_udfordringer

I 2022 har børn, der er vokset op på grænsen til fattigdom, samme risiko for fremtidig fattigdom, som børn, der er vokset op i fattigdom. Risikoen er for begge grupper ca. 15 pct. Blandt børn, der hverken vokser op i fattigdom eller på grænsen til fattigdom, er den gennemsnitlige risiko ca. 6 pct.

30 Målgruppen for handleplanen er altså ikke børn i udsatte positioner, som ikke lever i fattigdom, selvom de naturligvis lige har så meget ret til god barndom og vil kunne få gavn af flere af anbefalinger i handleplanen. Omvendt vil der også være en masse politik, som kan hjælpe børn bredt set – og dermed også børn i fattigdom – men som ikke er inkluderet i dette udspil.

31 Dynamiske effekter af offentligt forbrug - En litteraturoversigt (2020), Rune Vammen Lesner og Nicolai Kristensen, VIVE: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/dynamiske-effekter-af-offentligt-forbrug-ozod0nxn/>

32 30 mia. gode grunde til at investere i socialt udsatte børn (2023), Kraka:

https://kraka.dk/analyse/30_mia_gode_grunde_til_at_investere_i_socialt_udsatte_boern

33 HOLDER PÅSTANDENE? Gennemgang af det empiriske grundlag for beskæftigelsesreformerne (2017), Analyse & Tal for Rådet for Socialt Udsatte: <https://udsatte.dk/udgivelser/holder-paastandene>

34 Rockwool Fonden: Effekterne af dagpenge- og kontanthjælpsreformen er små eller usikre, 12. august 2019, Information: <https://www.information.dk/indland/2019/08/rockwool-fonden-effekterne-dagpenge-kontanthjaelpsreformen-smaa-usikre>

35 Lavere ydelser til flygtningefamilier giver et markant samfundsøkonomisk tab (2024), ROCKWOOL Fonden: <https://rockwoolfonden.dk/udgivelser/lavere-ydelser-til-flygtningefamilier-giver-et-markant-samfunds-oekonomisk-tab/>

36 En fremtid i fattigdom – Nye perspektiver på børnefattigdom i Danmark (2022), Kraka:

https://kraka.dk/analyse/15600_udsatte_boern_gaar_under_radaren_naar_vi_diskuterer_fattigdom

37 Ydelseskommisionens samlede anbefalinger til et nyt kontanthjælpssystem (2021), Beskæftigelsesministeriet:

<https://bm.dk/arbejdsomraader/kommissioner-ekspertudvalg/ydelseskommisionen/afrapportering>

38 Kirkens Korshær

39 Fuld udgave af FN's Børnekonvention, Børnerådet:

<https://www.boerneraadet.dk/vi-arbejder-for/boernekonventionen/fuld-udgave-af-fns-boernekonvention/>

40 CRC/C/DNK/CO/5 (34,35) (2017): https://www.boerneraadet.dk/media/ajgjwxb/fns-boernekomite_sammenfattende-bemaerkninger-til-danmarks-femte-periodiske-rapport_imr.pdf

41 Odense vil bekæmpe børnefattigdom – nu får byrådet anbefalinger til det, 26. juni 2024, Odense Kommune:

<https://www.odense.dk/presse/pressemeddelelser/pressemeddelelser-2024/odense-vil-bekaempe-boernefattigdom-%E2%80%93-nu-faar-byraadet-anbefalinger-til-det>

42 Rekordfå modtagere af kontanthjælpsydelse, 2024, Danmarks Statistik:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=47871>

43 Notat: Relativ fattigdom i Danmark (2021), Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

44 Enestående Forældre

45 Blandt andet SHO-ydelsen til personer, der ikke opfylder et opholds- og beskæftigelseskrav, og optjeningsprincippet til børne- og ungeydelse og børnetilskud betyder, at nogle familier modtager væsentligt mindre i ydelse end andre.

46 I forbindelse med et ydelsesløft bør der tages højde for, at der for nogle familier vil være forhold, som gør, at de har brug for mere økonomisk støtte for at opnå et værdigt levegrundlag (herunder høj husleje, gæld, behov for særlig kost eller medicin). Disse udfordringer adresseres af andre anbefalinger i dette udspil.

47 Der er gode erfaringer med denne type beskæftigelsesindsatser. Det gælder bl.a. IPS-metoden (IPS-metoden, Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering: <https://star.dk/indsatser/ips/ips-metoden>) og fremskudte beskæftigelsesindsatser i udsatte boligområder (Fremskudt beskæftigelse i udsatte boligområder, Center for Boligsocial Udvikling: <https://cfbu.dk/udgivelser/fremskudt-beskaeftigelse-i-udsatte-boligomraader/>)

48 Opgang til opgang (2023), SUS - Socialt Udviklingscenter: <https://sus.dk/projekt/opgang-til-opgang-ny-beskaeftigelsesindsats-i-aarhus/>

49 Smør, sukker og andre fødevarer er dyrere end nogensinde, og vi skal ikke forvente, at priserne falder, 19. august 2024, DR: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/smoer-sukker-og-andre-foedevarer-er-dyrere-end-nogensinde-og-vi-skal-ikke-forvente>

50 Evaluering af lov om styrket forældreansvar (2023), Mikkel Giver Kjer, Gunvor Christensen, Michella Ida Mikuta, Morten Holm Enemark og Caroline Vesth Rossen, VIVE: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/evaluering-af-lov-om-styrket-foraeldreansvar-0xgg93xk/>

51 En fremtid i fattigdom - nye perspektiver på børnefattigdom i Danmark 3.0 (2024), Kraka: https://kraka.dk/sites/default/files/public/nye_perspektiver_paa_boernefattigdom_i_danmark_3.0.pdf

52 Enestående Forældre

53 Enestående Forældre

54 Mødrehjælpen

55 Kvalitet i dagtilbud (2023), Danmarks Evalueringsinstitut & VIVE: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf23/maj/230511-kvalitet-i-dagtilbud---undersoegelsesdesign--metode-og-bilagstabeller>

56 Børn i udsatte positioner (2024), Danmarks Evalueringsinstitut: Børn i udsatte positioner - spørgeskemaundersøgelse blandt dagtilbudsledere | EVA

57 Det midlertidige børnetilskud (2022), VIVE: <https://www.vive.dk/media/pure/17753/6811711>
Nødvendigt udstyr eksemplificeres som barnesenge, børnebøger, legetøj og lignende.

58 Ledere i daginstitutioner: Vi har flere børn i mistrivsel og flere børn med komplekse udfordringer (2024), Danmarks Evalueringsinstitut: <https://eva.dk/dagtilbud-for-boern/boern-i-udsatte-positioner/deltagelse-for-alle/ledere-i-daginstitutioner-vi-har-flere-boern-i-mistrivsel-og-flere-boern-med-komplekse-udfordringer>

- 59** Bl.a. Pædagogisk-Psykologisk-Rådgivning, sundhedsplejen og skole- og dagtilbudssocialrådgivere
- 60** Børn i udsatte positioner i daginstitutioner (2024), Danmarks Evalueringsinstitut: Børn i udsatte positioner i daginstitutioner
- 61** Frokostordninger i børnehaver og vuggestuer 2020 (2021), FOA:
<https://via.ritzau.dk/data/attachments/00129/097d8ae8-ef3d-4b6c-bf5f-e4aa4580f4ef.pdf>
- 62** Ud fra de officielle kostråd: Kostråd til professionelle køkkener - Fødevarestyrelsen
- 63** Egmont Rapporten 2021 (2021), Egmont Fonden
- 64** Børneindblik 6/16 - Børn og unge, der lider afsavn, udelukkes fra fællesskabet (2016), Børnerådet:
<https://www.boerneraadet.dk/vores-viden/2016/materialer/boerneindblik-616-boern-og-unge-der-lider-afsavn-udelukkes-fra-faellesskabet/>
- 65** En fremtid i fattigdom – Nye perspektiver på børnefattigdom i Danmark 3.0. (2024), Kraka:
https://kraka.dk/analyse/boern_i_fattigdom_lever_ofte_med_alvorlige_sociale_udfordringer
- 66** Afsavnsundersøgelser som Rambøll/SUS Socialt Udviklingscenter i samarbejde med Dansk Folkehjælp har gennemført til Egmont Indsigt: <https://www.egmont.dk/indsigt>
- 67** Enestående Forældre
- 68** RAMMER FOR MAD OG MÅLTIDER I SKOLEN (2018), Mikkel Stovgaard, Mathias Thorborg, Kamilla Kragelund, Barbara Vad Andersen og Karen Wistoft, DCA RAPPORT NR. 137 · DECEMBER 2018:
https://dcapub.au.dk/djfpublikation/djfpdf/DCArapport137_6.pdf
- 69** Hvor der laves mad ud fra de officielle kostråd (Kostråd til professionelle køkkener, Fødevarestyrelsen: <https://foedevarestyrelsen.dk/kost-og-foedevarer/alt-om-mad/de-officielle-kostraad/kostraad-til-professionelle-koekkenere>)
- 70** Mistrivsel: Skolesocialrådgivere i over halvdelen af landets kommuner, Dansk Socialrådgiverforening:
<https://socialraadgiverne.dk/faglig-artikel/skolesocialraadgivere-i-over-halvdelen-af-landets-kommuner/>
- 71** Selvom der i dag er forskellige økonomiske støttemuligheder for børn fra økonomisk trængte familier, er der stadig en substantiel egenbetaling for de fleste.

72 Det gode fritidsliv er venner, tid og frihed (2019), Børnerådet, Analysenotat nr. 1/2019, 6. årgang

73 Mødrehjælpen

74 Tilgængeliggørelse af foreningsliv - Social idrætsudvikling målrettet børn og unge fra udsatte boligområder på Nørrebro (2023), Center for Boligsocial Udvikling: Tilgængeliggørelse af foreningsliv (cfbu.dk). Antologien er skrevet i et tæt samarbejde mellem Center for Boligsocial Udvikling (CFBU), Nørrebro-byggerne og Nørrebro United.

75 Børn og unge i Danmark - Velfærd og trivsel (2018), Vive: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/boern-og-unge-i-danmark-velfaerd-og-trivsel-2018-4vlgqlzj/>

76 Idræt for socialt udsatte. Et blik på udøverne (2019), Idrættens Analyseinstitut: <https://www.idan.dk/udgivelser/idraet-for-socialt-udsatte-et-blik-paa-udoeverne/>. I forhold til arbejds-situation er børn med kun én eller ingen arbejdende forældre defineret som udsatte.

77 Red Barnet og Mandag Morgen, BRYD BARRIEREN – En analyse af, hvordan flere unge i udsatte positioner kommer med i positive fællesskaber, 2020.

78 Se alle råd fra Fritidsrådene i Red Barnet, Flere børn i fællesskaber -Børnenes viden om deres fritidsliv, 2024.

79 Det er dog bekymrende, at fritidstillægget er reduceret til en fjerdedel for børn af enlige forsørgere og at fritidstillægget kun omfatter max. tre børn per familie. Et barns ret til og behov for fritidsliv bliver ikke mindre af, at man er det fjerde barn i en børneflokk.

80 Aftale om Nyt kontanthjælpssystem – flere i arbejde, enklere regler og færre børn i lavindkomst (2023): <https://bm.dk/media/ml3bmn5v/aftale-om-nyt-kontanthjaelpssystem-flere-i-arbejde-enklere-regler-og-faerre-boern-i-lavindkomst.pdf>

81 Hvilket er relevant i en fattigdomssammenhæng, fordi skærpede betingelser for at opnå ret til kontanthjælp træder i kraft den 1. juli 2025 - og mange flere med etnisk minoritetsoprindelse nu kommer på laveste ydelse. Et aktivt fritidsliv skaber større trivsel (2014), Børnerådet: <https://www.boerneraadet.dk/vores-viden/2014/materialer/boerneindblik-814-et-aktivt-fritidsliv-skaber-stoerre-trivsel/>. Fritidsjob for fremtiden – en undersøgelse af effekten af tidlige erhvervs erfaringer på uddannelse, beskæftigelse og kriminalitet blandt unge (2013), Foreningen Nydansker: <https://frak.dk/wp-content/uploads/2018/10/Foreningen-Nydansker.pdf>

- 82** En barndom med få penge - Børns erfaringer med at vokse op i en økonomisk trængt familie (2024), Socialt Udviklingscenter SUS: <https://sus.dk/product/en-barndom-med-faa-penge/>
- 83** Afsavnsundersøgelser som Rambøll/SUS Socialt Udviklingscenter i samarbejde med Dansk Folkehjælp har gennemført til Egmont Indsigt: www.egmont.dk/indsigt
- 84** Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel (2018), Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Fra Bryd Barrieren – En analyse af, hvordan flere unge i udsatte positioner kommer med i positive fællesskaber (2020), Red Barnet og Mandag Morgen: <https://redbarnet.dk/wp-content/uploads/2023/10/Bryd-Barrieren-2020.pdf>
- 85** The Effect of School-Year Employment on Cognitive Skills, Risky Behavior, and Educational Achievement (2022), Rune Vammen Lesner m.fl., Economics of Education Review, Volume 88: The Effect of School-Year Employment on Cognitive Skills, Risky Behavior, and Educational Achievement - ScienceDirect
- 86** Red Barnet og Mandag Morgen, Bryd Barrieren – En analyse af, hvordan flere unge i udsatte positioner kommer med i positive fællesskaber (2020)
- 87** <https://www.allemed.no/>
- 88** Ydelseskommisionens Afrapportering (2021), tabel 8.1, Minimumsbudget fordelt på hovedposter per måned. Enlige, fordelt på antal børn, 2021-priser i kroner: <https://bm.dk/media/17892/ydelseskommisionen-afrapportering-web.pdf>
- 89** Børn og unge i Danmark – Velfærd og trivsel (2022), Vive: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/boern-og-unge-i-danmark-velfaerd-og-trivsel-2022-0xgg53xk/>
- 90** Som ovenfor.
- 91** Som ovenfor.
- 92** HOME-START Familiekontakt Danmark
- 93** Ydelseskommisionens Afrapportering (2021): <https://bm.dk/arbejdsomraader/kommissioner-ekspertudvalg/ydelseskommisionen/afrapportering#:~:text=Ydelseskommisionens%20samlede%20afrapportering%20bestod%20af,forl%C3%A6ngelse%20af%20pr%C3%A6sentationen%20af%20anbefalingerne>

94 Under halvdelen af borgere i kontanthjælpssystemet modtager boligstøtte (Ydelseskommisionens afrapportering).

95 Det er regler for fordeling af flygtninge mellem kommunerne, der skal sikre flygtninges integration og en fordeling af integrationsopgaven.

96 Der er i lovgivningen er ikke fastsat krav til standarden eller karakteren af den midlertidige bolig. Indkvarteringen skal dog være lovlig til beboelse. Lejeloven finder ikke anvendelse her f.eks. reglerne om beskyttelse imod opsigelse. Der er ikke regler for, hvor længe flygtninge kan bo i en midlertidig indkvartering, så derfor bor nogle flygtninge i midlertidig indkvartering i flere år og på ubestemt tid. Det er desuden kommunerne der afgør, hvor meget inventar, møbler, lamper og køkkenudstyr, der skal være i den midlertidige indkvartering, så standarden kan variere meget og er nogle steder meget spartansk.

97 Flygtninge har ofte særlig svært ved at finde en permanent bolig selv, da de har et meget begrænset netværk og ikke har viden om, hvordan man finder en bolig i et nyt land på en meget lav ydelse eller med et lavtlønsjob

98 Social ulighed i sundhed (2020), Sundhedsstyrelsen: <https://www.sst.dk/da/nyheder/2020/Social-ulighed-i-sundhed-er-stadig-et-stort-problem-i-Danmark>

99 Mødrehjælpen TEMA: Når ulighed i sundhed rammer børnefamilier i Danmark (2024), Mødrehjælpen: https://moedrehjaelpen.dk/wp-content/uploads/2024/07/MoedrehjaelpenTema_Ulighed-i-sundhed.pdf

100 Det er kun blevet værre siden 80'erne: Fattige danskere dør flere år før deres rige nabo (2024), Danmarks Radio: Det er kun blevet værre siden 80'erne: Fattige danskere dør flere år før deres rigere nabo | Indland | DR

101 Mediation of the parental education gradient in early adult mortality by childhood adversity: a population-based cohort study of more than 1 million children (2022), Leonie K Elsenburg, Andreas Rieckmann, Naja Hulvej Rod et al. [https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(21\)00275-9/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(21)00275-9/fulltext)

102 Nye perspektiver på børnefattigdom i Danmark (2024), Kraka: https://kraka.dk/sites/default/files/public/nye_perspektiver_paa_boernefattigdom_i_danmark_3.0.pdf

103 Kirkens Korshær

104 Mødrehjælpen TEMA: Når ulighed i sundhed rammer børnefamilier i Danmark (2024), Mødrehjælpen:
https://moedrehjaelpen.dk/wp-content/uploads/2024/07/MoedrehjaelpenTema_Ulighed-i-sundhed.pdf

105 Mødrehjælpen TEMA: Når ulighed i sundhed rammer børnefamilier i Danmark (2024), Mødrehjælpen:
https://moedrehjaelpen.dk/wp-content/uploads/2024/07/MoedrehjaelpenTema_Ulighed-i-sundhed.pdf

106 Egenbetaling for tolkebistand - lægers erfaringer med ordningen (2019), Institut for Menneskeret-tigheder:

<https://menneskeret.dk/udgivelser/egenbetaling-tolkebistand-laegers-erfaringordningen#:~:text=P%C3%A5%20baggrund%20af%20unders%C3%B8gelsen%20anbefaler,ordningen%20om%20egenbeta-ling%20for%20tolkebistand.>

'Danmark uden børnefattigdom' er udarbejdet af 21 organisationer

BUPL

DRG DANSK
FLYGTNINGE
HJÆLP

Dansk Socialrådgiverforening
faglig handlekraft

FOA

HOME-START Familiekontakt
støtte til småbørnsfamilier

**KØFOEDS
SKOLE**

1898
LIVSVÆRK
BØRN MED VILJE

